

JAK VYPADAJÍ?

Profil oběti komerčního sexuálního zneužívání

MUDr. Eva Vaničková, CSc.

Univerzita Karlova -3. lékařská fakulta, RŮŽOVÁ LINKA

Asi všichni znáte prázdné obličejové děti, za kterými se skrývá bolest, zloba a hnus - vůči všemu a všem - které jako mor zaplní každou skulinku dítěte. Zkuste potom žít, to znamená i prožívat každou chvíli života -to nejde, tak moc to bolí, že by se dítě buď pod tíhou bolesti zlomilo, pod tíhou zloby zničilo všechno ve svém dosahu a pod tíhou hnusu možná skončilo svůj život, nebo se k sobě sama s opovržením chovalo. Z tohoto lehce analytického pohledu také pochopíme, proč řada komerčně sexuálně zneužívaných dětí užívá pravidelně drogy. Droga se pro ně stává jakousi berličkou, se kterou se dá životem lépe kráčet. Berličkou se může stát cokoliv jiného, záleží jenom na osobnosti dítěte a jeho předchozích zkušenostech a znalostech.

Řada zahraničních autorů vytypovala dvě základní rizika: jsou jimi chudoba a osobní zkušenost se sexuálním násilím. Chudoba vedoucí často až k fenoménu děti ulice. V regionech enormně chudých jsou to nejčastěji rodiče, kteří prodávají a nabízejí své děti, a to už od jejich nejtěplejšího věku, anebo rodiče, kteří své děti pošlou na ulici. Obchodování s dětmi se děje ze tří důvodů: 1. dětská prostituce, natáčení dětských pornoprogramů včetně snow movies; 2. získání orgánů pro transplantaci; a 3. adopce dětí. Ve světě existuje šest význačných mafií, které obchodování s dětmi mají plně pod kontrolou. Počty dětí ulice neustále rostou. Průměrný věk dítěte ulice je třicet let a jeho obživou je buď prostituce, nebo kriminální aktivity.

V našich podmínkách si můžeme představit hlavně děti na útěku z domova nebo různých ústavů. Fenomén dětí ulice má první stupeň, kterým jsou děti na ulici, tedy děti, které jsou přes den v roli dětí ulice, ale na noc ještě odcházejí do svých domovů. Jejich předstupněm je záškoláctví a naše výzkumy identifikovaly fenomén zjevného a skrytého záškoláctví, přičemž počty dětí alespoň občas chodících za školu poměrně prudce stoupají.

Riziky, která mohou potenciálně sehrát roli "přiváděče" dítěte na ulici, jsou neúplná rodina, nízké sebehodnocení, šikanování, tělesné násilí v rodině a autoritářská výchova s drilem.

Druhým rizikem je osobní zkušenost se sexuálním násilím v dětství; údaje zahraničních autorů uvádějí, že tuto zkušenost má až 65 procent dětí komerčně zneužívaných. Připomínám prokázanou závislost, která říká, že na dráhu homoprotituce se více dávají chlapci sexuálně zneužití v pubertě a postpubertě než v mladším věku a více dívky sexuálně zneužití v mladším školním věku. Tyto dívky se nikdy nenaučily ochraňovat svůj osobní prostor a rozhodovat o sexuálních aktivitách, a tak se podřizují nabídkám či útokům dalších mužů, chlapců - prostě kohokoliv - a paradoxně očekávají, že jejich chování jim zprostředkuje pozitivní prožitky. Nepodaří-li se jim vyhledat pomoc či nalézt vhodného partnera, který je ochrání, většina z nich se vydá cestou promiskuity, která leckdy končí až na hranici prostituce. Zdá se, že prostituce je dlouhodobým následkem sexuálního zneužití, o čemž svědčí skutečnost, že se s ní téměř nikdy neseznamujeme u dětí, které se se svým zneužitím svěřily a prošly cílenou terapií.

Vrátíme-li se k prvnímu vytypovanému riziku, pak je třeba zdůraznit, že v chudobě žijí i rodiče, kteří chudobu vnímají jako vysoký stres, s nímž se neumějí vyrovnat, a právě nepřiměřená reakce dospělých na neúměrný stres, kterým chudoba je, bývá příčinou zneužívání dětí. Rodiče reagují na stres zvýšenou pohotovostí k agresi, ale také depresivním laděním a přiznejme, že si nedovedeme představit, že takoví rodiče mohou úspěšně vychovávat své děti. Depresivně laděná matka stejně jako muž dávající si za vinu, že selhal, nejsou schopni kultivovat duši svého dítěte, a tak dochází k nenaplnění základních potřeb dětí.

A jak vypadá takové dítě?

Mívá často smutný výraz, bývá uzavřené, pasivní, lhostejné, citově ploché, s častými tělesnými stesky, s rozvinutým sociálně patologickým chováním - lhaním, krádežemi, podvody, šikanováním, záškoláctvím, kouřením, alkoholem, drogami, automaty. Typické bývá, že takové dítě má nedostatečně kultivované chování a přehlíží obvyklé kulturní normy.

Příznačná pro popsané děti je skutečnost, že nemají náhled na své chování, nevnímají jeho neobvyklost, a to je právě projevem jejich patologického stigma, kterého se jim dostalo v raném dětství. Tyto děti nemohou pochopit, proč je jejich chování pro většinu společnosti nepřijatelné. Nedostane-li se jim profesionální pomoci, která bude cílena na odstranění příčin a terapii změněného chování, pak se tyto děti budou k prostituci vracet. Nikoliv proto, že nic jiného neumějí, nikoliv proto, že jsou tak špatné, ale proto, že nemají náhled na své chování a jejich prostituování je jejich patologickou reakcí, jak se vyrovnat s tím, co jim buď bylo v dětství odepřeno, nebo naopak čemu byly v dětství vystaveny. Svým způsobem jim to pomáhá přežít, vyrovnávat získanou nerovnováhu.

A protože nikdy nic není jednoduché, je třeba si přiznat, že byly identifikovány a popsány tři typy profilů obětí komerčního sexuálního zneužití. Dosud jsme hovořili o prvním typu, takzvaném typickém, který je nejčtenějším představitelem. V poslední době ale přibývá dalších dvou typů profilů obětí.

Druhý typ bývá označován jako ekonomická oběť, kterou se může stát kterékoliv dítě, a to z kterékoliv rodiny. Společným jmenovatelem tohoto typu je nedostatečně vyladěné sebepojetí dítěte, které je příčinou toho, že obava z nepřijetí či vyčlenění z kolektivu vrstevníků je dožene k takovému chování, které samo neschvaluje. Tyto děti svůj strach a obavy z nepřijetí skupinou často neumějí dobře skrývat, a tak je na ně uplatňován tlak formou ostrakizování. Takové dítě ze strachu, aby obstálo nebo aby se nestalo objektem šikanování, se rozhodne pro jednorázovou prostituci. Přesně ví, o co se jedná, své chování má plně pod kontrolou, hluboce je utajuje, protože se za sebe stydí, a domnívá se, že je nikdy nebude opakovat. To je ovšem otázka.

Příčinou bývá touha obstarat si peníze na něco, co všichni ostatní mají, třeba značkovou mikinu, mobil a podobně.

Třetí typ obětí bývá označován jako zábavný. Již ze samotného označení lze odvodit, že příčinou je touha po zábavě, která často bývá podtržena naivitou dítěte, touha imponovat druhému pohlaví, být něčím víc a mít punc dospělého světáka, který má v dětských očích vysoký kredit. Zábavný typ obětí komerčního sexuálního zneužití dětí je často z rodin s tzv. podnikatelským komplexem. Bývá to vysvětlováno tak, že po materiální stránce tyto děti mají úplně všechno, ale je pravděpodobné, že jsou poněkud ochuzeny v oblasti duchovní, citové a sociální. Děti to samy velmi vnímají a snaží se svůj handicap vyrovnat tím, co mají na dosah ruky. Paradoxní je, že tyto děti nestojí o peníze, ale o zábavu, nepočítají si peníze, ale počty zážitků a předhánějí se, kdo, co a komu poskytl za sexuální služby. To je hnací motor těchto dětí.

Přiznávám, že nevím, co říci závěrem, jenom mne napadá, že kdyby neexistoval dospělý konzument, tak by si děti své bolístky léčily jiným způsobem.

Zdroj: *Komerční sexuální znežívání dětí v České republice, sborník z konference pořádané organizací Friedrich Ebert Stiftung, La Strada, Karo a Enya ve dnech 6. - 7. listopadu 2001, Praha 2002.*

Tento text je zde uveřejněn s laskavým svolením vydavatele sborníku, organizace Friedrich Ebert Stiftung.